

Grindvaktan

En kritisk diskursanalys om hur den utomstående icke-europén villkorade den etablerade nordeuropén Nato-inträde

Abstract

During the NATO application process for Sweden and Finland, Türkiye has halted the rapid pace of member states ratification through a set of conditions. This thesis' aim is to examine the mechanisms behind the gatekeeping position upheld by Türkiye. My object of study consists of a transcript of a press briefing, held by the President of the European Parliament and the NATO Secretary General, and the Trilateral Memorandum signed by representatives of Finland, Sweden and Türkiye. I have conducted a Critical Discourse Analysis accompanied with a Sociology theory to identify inherent hierarchies, the model treats states as established or as outsiders. I have used CDA supplemented with Critical linguistics' methods for the analysis of texts. During the study of the textual parts, I have studied the Trilateral Memorandum through its syntax and the press briefing through its modality in order to unveil manifestations of the identity constructions. I find that even if Finland and Sweden are kept outside they are still considered as established countries. Whereas Türkiye in its ambivalence not only faces the subordination of being an outsider country towards the West, but also possible changes in the discourse of war and against terror and the indivisibility of security.

Nyckelord: NATO, Sweden and Finland, Türkiye, Established-Outsider, Gatekeeper

Word count: 10098

Innehållsförteckning

1	Inledning	2
1.1	Bakgrund	2
1.2	Syfte och problemformulering	2
1.2.1	Forskningsfråga och problemformulering	3
1.3	Forskningsläge och -utgångspunkter	3
1.3.1	Den andre-skapandet och hierarkier inom internationella relationer	3
1.4	Forskningsdesign - disposition	5
2	Teori	6
2.1	Teori – i kombination med den kritiska diskursanalysen	6
2.1.1	Kritisk diskursanalys	7
2.1.2	Established-outsider	8
2.1.3	Teorier i konflikt ger möjligheter till mellanposition	10
3	Metodologi och material	11
3.1	Kritisk diskursanalys	11
3.2	Faircloughs tredimensionella modell	12
3.2.1	Textanalys	13
3.2.2	Analys av diskursiv praktik	14
3.2.3	Analys av social praktik	15
3.3	Diskursanalytiska utmaningar	15
3.3.1	Egen forskarposition och förförståelse	15
3.4	Material och avgränsning	16
4	Analys	18
4.1	Textens egenskaper - analys av deras lingvistiska uppbyggnad	18
4.2	Analys av diskursiv praktik	21
5	Diskussion	25
5.1	Social praktik – sammankoppling mellan textanalysen och den diskursiva praktiken	25
5.2	Avslutande diskussion	26
5.3	Vidare forskning	27
6	Referenser	28

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Efter närmare 200 år av fred och en uttalad militär neutralitet i fredstid förflyttades den svenska positionen i samband med inträdet i den europeiska gemenskapen 1995 till att istället betyda militär alliansfrihet – något som fram till och med regeringsförklaringen 2021 tjänat oss (Sverige) väl. Detta har varit en position som inneburit en konsolidering som västlig stat genom de ingångna partnerskaps- och värdlandsstödsavtal som inneburit ett tätt samarbete vad gäller både övnings- som insatsverksamhet tillsammans med Nordatlantiska fördragsorganisationen, Nato (Ds 2015:39). Med anledning av den fullskaliga ryska invasionen av Ukraina i februari och dess brutala tydliggörande att endast fullvärdiga medlemmar kan åtnjuta säkerhetsgarantierna som artikel fem ger ansökte Sverige parallellt med Finland i maj 2022 om Nato-medlemskap (Ds 2022:24).

Från Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg yttrades betryggande uttalanden om att både Finland och Sverige är de mest välintegrerade och närmaste partnerländer (Nato 1). Alla medlemsländer var dock inte lika tydliga i sitt omedelbara stöd och välkomnande av de bägge moderna nordeuropeiska länderna – Turkiet betonade att de bägge ansökningsländerna måste genomföra flera förändringar av sina förhållningssätt och göra eftergifter med anledning av det sydöstliga medlemslandets säkerhetsintressen för att kunna bli inkluderade i den gemensamma försvarsalliansen (Nato 2).

1.2 Syfte och problemformulering

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur Sveriges ansökningsprocess till Nordatlantiska fördragsorganisationen, Nato, påverkar diskurser om ”väst” eller stereotypiseringar gällande detta. Har det skett förändringar inom de diskurser som styr dessa uppfattningar? Inledningsvis har jag identifierat att denna undersökning främst kommer att behandla europeiseringsdiskursen, men jag kan även identifiera en diplomatisk och säkerhetspolitisk diskurs (Winther Jørgensen & Phillips, 2000: 162-163). Undersökningen behandlar vilka mekanismer och maktstrukturer som manifesteras och påverkar samt påverkas av en svensk medlemsansökan till

försvarsalliansen Nato, själva processen för hela Sverige påverkar mer än endast myndigheten Försvarsmakten vilket ger utomvetenskaplig relevans.

1.2.1 Forskningsfråga och problemformulering

I uppsatsen avser jag att undersöka vilka kulturella representationer som konstitueras i Natos expansion/inkludering, där mötet med och därigenom konstituerandet av *den andre* även producerar den inre, egna, identiteten. Utöver detta är det hur bidragande den förståelse som den väldigt snabba ratificeringsprocess som majoriteten av de existerande medlemsländerna genomförde tillsammans med exempelvis offentliga uttalanden berättar *sanningar* (för mottagaren) om andra miljöer och kulturer – har dessa utsagor bidragit till att forma diskurser om exempelvis integration, kultur eller religion i debatterna? Har det skett någon förändring inom dessa diskurser? Vilka förändringsagenter kan i så fall identifieras?

Mina forskningsfrågor är: vilka diskurser kan identifieras? Hur upprätthålls maktstrukturer i Sveriges ansökningsprocess till Nordatlantiska fördragsorganisationen?

1.3 Forskningsläge och -utgångspunkter

Forskningsfältet gällande internationella relationer, som ju blir relevant då undersökningen handlar om relationer mellan stater samt mellanstatliga organisationer, är minst sagt disparat. Då undersökningen ansluter sig till den kritiska forskningstraditionen, där både socialkonstruktionism och kritisk realism tangeras, motiveras undersökningens kritik av ”befästa sanningar” som ett tillskott till det positivistiskt dominerade forskningsfältet samt att kunna addera tolkningar och förklaringar av exempelvis felaktigheter som ojämlikhet, rasism eller maktstrukturer, därav bär studien även upp kumulativitetskriteriet för inomvetenskaplig relevans i sitt berikande av den akademiska floran (Teorell & Svensson, 2007: 18, Fairclough 2013/2010: 18-21, 220).

1.3.1 Den andre-skapandet och hierarkier inom internationella relationer

Inom studier av internationella relationer är det främst genom postkolonialismen identitetsskapandenaspekterna identifierats och hur detta än behandlas så förhåller sig forskningen på något sätt till Edward Saids teoribildning om *orientalism* för att kritisera den europeiska dominansen i kulturella, ekonomiska och politiska dimensioner över sina forna kolonier, strukturer som fortfarande gör sig gällande. Orientalismen utgår ifrån en motstående position till ett uppställt ”väst” som på ett självklart sätt antas bära upp goda egenskaper, som framåtsträvande, modernt och

rationellt. Det är i motsats till detta som negativa värden som bakåtsträvande, traditionell, stagnerande och mystisk tillskrivs Orienten. Saids perspektiv kärna är de oförenligheten mellan västs och orientens positioner, detta konstituerar och befäster fenomenet av dikotomiuppställningar som i sin tur reproducerar och konsoliderar den andre (Todorova, 2009: 12, 17, 18).

Detta är något som Anthony Pagden genom sin kritiska teoribildning utmanade genom att påvisa hur den europeiska identiteten (*self*) först behövde möta något annat – i Pagdens fall är det framförallt i mötet med den nya amerikanska kontinenten - att förhålla sig till för att kunna uppstå, i och med detta skapades den andre (*other*) samtidigt och parallellt med den inre identiteten som härigenom även ges substans och mening. Författaren påvisar genom Diderots alster att språk och samhälle är bär en gemensam struktur och således är förståelse av ett samhälle att förstå de konventioner som ligger inbäddat i språkbruket. De närliggande och omgivande områdena runt Europa förväntades kunna svara upp för sig själva i skapandet identiteterna, då de ansågs vara civila varelser, något som "vildarna" i det ny miljöerna istället ansågs vara oförmögna att göra (Pagden, 1993: 128, 131-132).

När Milica Bakic-Hayden och Robert Hayden introducerande begreppet *nesting orientalism* resonerade de kring själva orientalism-begreppet utifrån en eurocentrisk värdeskala och applicerade detta på det multikulturella Balkan där själva kärnan på värdeskalan utgår ifrån tilldelad eller identifierad religionskategori. I fallande ordning ges högst värde till den västliga kristendomen, där protestantismen överordnas katolicismen, därefter den östliga kristendomen som överordnas islam. Detta i sin tur ger kombinationer om nord-väst som den högst värderade ytterligheten och således syd-öst som den lägst värderade positionen (Bakic-Hayden & Hayden 1993).

Den rådande hierarkiska internationella ordningen är enligt Shogu Suzuki skriven av väst för väst i den meningen att även efter avkolonialiseringen så infördes nya hierarkier för de nyblivna fria och till synes jämlika staterna i form av internationella konventioner och internationella normer som exempelvis på- och infördes av Internationella valutafonden, IMF, och Världsbanken (Suzuki, 2017: 275).

För en regional skala som inom eurozonen i Europa tillerkänns exempelvis Tyskland (nord-väst) som "ledarnation" och "ekonomisk motor" högre värden i motsats till exempelvis Greklands (syd-öst) lägre status med tillskrivs epitet som "dysfunktionell" och "bankrutt". Rebecca Adler-Nissen hävdar i motsats till ett strukturalistiskt perspektiv, som endast tenderar att linjärt förklara en del av de relativa positioner som Tyskland och Grekland innehar, dock att hierarkier är interaktiva processer som måste ses genom de samspelande diskurser som lämnar ett större utrymme för agenter. Exempelvis påtalar författaren att självpåtaga identiteter, inklusive låg självkänsla och ångest över nationell status, kan till och med bära större vikt än exempelvis diskurser och narrativ påförda från hierarkins toppositioner. Utöver de nedlåtande tonlägen som artikeln påvisar gällande debatter under finanskrisen i eurozonen som reproducerar och destabiliserar särskilda nationella nidsbilder innebar detta även öppningar för en sorts reflektion över kampen om hierarkier inom Europa – enligt Adler-Nissen var inrikesdebatterna i

både Grekland och Tyskland djupt brydda över hur ”de andra” såg på ”oss” (Adler-Nissen, 2017: 245-246).

1.4 Forskningsdesign - disposition

I den andra upplagan av Norman Faircloughs *Critical Discourse Analysis – The Critical Study of Language* från 2013 ger författaren en metodologisk ingång i hur att ställa upp hur att genomföra en kritisk diskursanalytisk undersökning i sin helhet, jag kommer därtill att addera den tredimensionella analysmodell som Fairclough ger i *Discourse and Social Change* från 1992 och som på ett tydligt sätt vägleds genom Marianne Winther Jörgensen och Louise Phillips *Diskursanalys som teori och metod* från år 2000 till själva analyskedet. Uppställningen av de olika faserna och deras delmoment är främst för att ge slutprodukten, alltså den färdiga uppsatsen, en struktur för läsaren/mottagaren och inte nödvändigtvis en strikt steg-för-steg-metod som det ej går att avvika från under forskningsprocessen.

Det första skedet, inledningsskedet, innebär att fokusera på ett socialt problem (*social wrong*) ur dess semiotiska aspekt. I skedet ingår delmomenten att välja ut ett forskningsämne och därefter att genom en tvärvetenskaplig teoretisering konstruera forskningsobjekt.

I det andra skedet, analyskedet, är det själva identifieringen av hinder för angripning av det sociala problemet som står i fokus. Analysera dialektiska relationer mellan semiotik och andra sociala indelningar; såsom diskursordningar och andra fall av sociala praktiker samt mellan texter och händelser. I detta skede genomförs både interdiskursiv samt lingvistisk analys av texter. Då materialet utgörs av textmaterial i form av det trilaterala avtalet, härefter benämnt som samförståndsavtalet, samt (formellt) kommunicerade ståndpunkter är kritisk diskursanalys ett bra metodval där jag kartlägger förbindelserna mellan språkbruk och sociala praktiker (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 67, 76). Genom att analysera texters och diskurser intertextualitet och interdiskursivitet syftar undersökningen till att inte endast påvisa hur diskurser reproduceras utan även hur de förändras (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 71-73, 132).

Slutligen det tredje skedet, diskussionsskedet, övervägs det ifall den sociala ordningen ”behöver” det sociala problemet. Därefter skall författaren identifiera ifall det finns möjligheter att komma förbi och vidare ifrån hindren (Fairclough 2013/2010: s222-230).

2 Teori

2.1 Teori – i kombination med den kritiska diskursanalysen

De teorier jag avser att använda mig av i min studie kommer även dem att kunna ansluta sig till ett socialkonstruktionistiskt perspektiv eller åtminstone kritiskt realistiskt förhålla sig tillsammans med det, att dessa delar vetenskapsteoretiska utgångspunkter är essentiellt för att kunna förstå materialet för studien. Socialkonstruktionismens, för att erhålla stringens i uppsatsens text väljer jag att använda mig av detta begrepp och det är i min förståelse synonymt med det frekvent förekommande begreppet socialkonstruktivism, vetenskapsteoretiska utgångspunkter är nära sammankopplade med och dess fokus på skapandet av den andre. Diskursanalysen går ut på att vetenskapligt studera samhällsfenomen med fokus på språkbruket som inordnar och komponerar den sociala verkligheten (Fairclough 2013/2010: 16-17, Bergström & Boréus red. 2005: 305, Winther Jörgensen & Phillips, 2000: 10-13). Den kritiska diskursanalysen är att ses som en måttlig och i viss mån villkorad del av socialkonstruktionismen, Fairclough för resonemanget om hur utgångspunkterna avseende den verkliga eller naturliga världen som då även inkluderar den socialt konstruerade världen finns och existerar oavsett hur mycket vi själva vet om eller försöker förstå den. Det som i huvudsak skiljer den naturliga eller verkliga världen från den socialt konstruerade är att den senare beror på mänskliga aktiviteter (Fairclough 2013/2010: 17).

Då diskursanalysen är förenad metodologiskt och teoretiskt är det av stor vikt att analysen vilar på bägge delar som den ram som den kritiska diskursanalysen ger, för att tydliggöra perspektiven samt kunna ge undersökningen en (in-)riktning är det fördelaktigt att sammankoppla med ytterligare teoretiska ingångar. Diskursanalysens mångfacetterade palett utgår från att världen är socialt konstruerad och jag är särskilt intresserad av den kritiska inställningen till den förväntat givna kunskapen, alltså att kunna utmana det som antas vara självklart (Winther Jörgensen & Phillips, 2000: 10-13). Användning av endast diskursanalys räcker inte som underlag för analys av den bredare sociala praktiken, som innefattar både diskursiva som icke-diskursiva element, vilket leder in mig på att använda mig av ytterligare teoretiska angreppsvinklar för att också kunna finna de konkurrerande diskurser som krävs för en mer heltäckande bild – men även för att kunna bredda både den inom- som utomvetenskapliga kunskapsfåran genom ett tvärvetenskapligt tillvägagångssätt och undvika att fastna i isolerade rännilar eller diken (Winther

Jørgensen & Phillips, 2000: 75, Bergström & Boréus red. 2005: 324-325, Fairclough 2013/2010: 222).

Finns det följaktligen konkurrerade diskurser inom Sveriges ansökningsprocess till Nato?

2.1.1 Kritisk diskursanalys

Diskursanalys innebär som begreppet påvisar att fokus är analys av diskurser, ämnet i sig är långt ifrån okontroversiellt och en stor del av kritiken gentemot teoribildningen är att det inte finns en objektiv förståelse eller definition av vad som faktiskt innefattas av själva begreppet diskurs. För den här uppsatsen ställer jag mig som uppsatsförfattare i ledet bakom och med forskningstraditionen som Fairclough stakat ut och kompletteras med hur Phillips tillsammans med Winther Jørgensen samt Göran Bergström och Kristina Boréus definierar och diskuterar den kritiska diskursanalysen. De senare resonerar om vad som kan kännetecknas som i samstämmighet för de olika diskursbegrepp i kritiska diskursanalytiska termer om att diskursbegreppet inte står ensamt utan utgör i sig användningen av språk inom en social praktik, Jørgensen och Phillips hanterar även hur själva användandet av diskursen (ur dess substantivform med artikel) ingår i definitionen. Social praktik i sig avser hur interaktioner mellan stater/människor går till och det ses som mer eller mindre regelsatta konventioner, vanor eller handlingsmönster. Fairclough är tydlig i sitt synsätt med att påtala att diskursen inte är entydigt objekt eller entitet som kan definieras oberoende utan att det måste förstås som interaktion mellan dialektiska relationer – vilket sin tur förstås som relationer mellan objekt som är olika, men samtidigt är de i deras åtskildhet inte frånskilda från varandra utan flyter ihop i gemensamma beröringspunkter. Det är själva meningsskapandet i den sociala praktiken som utgör diskursen, det är den som verklighetsställer och konstituerar innebörden, men för att analyseras med stringens är den rent teoretiska avgränsningen av stor vikt (Bergström & Boréus red. 2005: 17, 307-308, Winther Jørgensen & Phillips 2000: 72-73, Fairclough 2013/2010: 15-17).

Faircloughs diskursbegrepp är tvådimensionellt där den ena dimensionen utgörs av den kommunikativa händelsen, allt språkanvändande är någon form av kommunikation, relation eller interaktion, och den andra gäller diskursordningen. I den första dimensionen är det texten genom dess representations-, relations- och identitetskapandeprocesser som hanteras. Tillsammans med diskursiva praktikens processer om diskursens produktions- och konsumtionsförfaranden möter dessa tillsammans den sociala praktiken. Den andra dimensionen utgörs av diskursordningen, som summan där själva diskursbegreppet som diskuteras tidigare ställs tillsammans med begreppet genre som olika diskurstyper. Till detta tillkommer begreppen hegemoni samt interdiskursivitet. Genre i sig innebär hur språkbruket ser ut inom ett visst område, exempelvis militärens eller diplomatins, som är tätt sammanhörande med den sociala praktiken som den även medkonstituerar. Hegemonin är i Faircloughs teorianvändning innebär inte ett statiskt dominansförhållande utan även detta står i ett dialektiskt förhållande till konkurrerade uppfattningar i en förhandlingsposition vilket gör den både instabil

och självmotsägande. Således manifesteras diskurser i språkbruket genom olika representationer av någon del av den sociala världen då dessa reproducerar eller utmanar den sociala praktiken i varje kommunikativ händelse. Diskursers funktioner är till huvuddel att ses som ideationella, relationella samt konstitutionella vilket innebär att de bygger på tidigare erfarenheters språkval som skapat världen, dess interaktioner då det är genom relationen till något (annat) som skapar innebörd samt att diskurser genom språket konstituerar sammanhang, maktstrukturer och hierarkier. Diskurser kan även under särskilda omständigheter bli operationaliserade, något som Fairclough förklarar som en dialektisk process ur tre perspektiv. Det första är att de kan antas i nya sätt av interaktioner, den andra aspekten är de kan inpräntas i nya sätt att vara (identitetskonstruktioner) och slutligen så kan de även bli materialiserade fysiskt, exempelvis i formgivning eller arkitektur. Fairclough själv beskriver diskurser som sociala system ur en vid aspekt, ur den kritiska forskningens analys kan det ses som inordningar vars strukturer är till nackdel för det mänskliga välbefinnandet. Dessa strukturer kan i princip förändras och kunna leda till förbättring eller helt enkelt elimineras – detta skulle dock innebära stora förändringar i de system strukturer eller inordningar. Teorins, genom de integrerade metoder, syfte är att utforska sambanden mellan språkbruk, diskursiv praktik samt den sociala praktiken (Bergström & Boréus red. 2005: 322, Fairclough 2013/2010: 19, 222-223, 277, Winther Jörgensen & Phillips 2000: 72-81, 87-90).

2.1.2 Established-outsider

“Not being of the West, being behind the West, not being modern enough, not being developed or industrialised or secular or civilized or Christian or democratic enough” (Zarakol, 2010: 4)

Ayse Zarakol inleder *After Defeat – How the East Learned to Live with the West* med den uppgivenhet som ovan citat visar och påtalar för läsaren att de allra flesta människor som lever i världen har betalat ett högt känslomässigt pris för att ingå i ett system av andra stater - vitt skilda deras egna avseende förutsättningar, kultur och geografiskt läge – med regler som någon annan skapade, normer som i bästa fall ses som främmande och hur de bemedlade storspelarnas dömande och förpassande till en underlägsen position. Författaren resonerar att det just för fallna imperier eller nationer med ett högt buren historiskt hållning slås dubbelt så hårt efter ett nederlag, deras ”nationella självkänsla” såras vilket skadar deras relationer, behovet av återvunne social status och erkänsla blir än viktigare ”...the transition from being a threat to being a loser, by definition, impinges on the desire to have a social identity in the system” (Zarakol, 2010: 6, 7, 14, 105). I det tidigare forskningslägesavsnittet 1.3.1 behandlade jag hur teoribildningen kring hierarkier och det andra-skapandet representeras i studiet av internationella relationer, dessa bär en stor tyngd för att kontextualisera begreppet väst i stort samt själva uppsatsen i sig. I detta avsnitt tar jag fasta på hur Zarakol använder Turkiet som exempel då

det som land, tillsammans med Japan och Ryssland, inte riktigt är applicerbart ur ett postkolonialt eller kolonialt förhållningssätt. De agrara rikena som överlevde den pre-westfaliska eran, men som inte följde med i västs konsolidering (vilket inbegriper både nationalstatsbyggande som födelsen av kapitalistiska marknadsstrukturer) hamnade automatiskt till en position *utomstående* de *etablerade* företrädevis kristet protestantiska länderna i nordvästra Europa. Dessa förhållandevis små länder som England, Frankrike, Nederländerna, Sverige och Preussen kom genom det 30-åriga kriget och det paradigmskiftande inordnandet av stater i det internationella systemet undan att fastna i en position som avancerat ifrån agrara stater som det Osmanska riket, Ryssland eller Japan. Respektive land har dock genom historien behövt förhålla sig till väst parallellt med att genomlidande av stora nationella trauman under 1900-talet hamnat i ett läge av stigmatisering, innan detta kunde eliterna i respektive nation förhålla sig någorlunda likvärdigt till deras motsvarigheter i Europa (Zarakol, 2010: 9-11, 43-44).

Vad kan då bättre förklara dessa länders förhållande gentemot väst? Zarakol tar sig an den modell om etablerad (*established*)-utomstående (*outsider*) som sociologen Norbert Elias introducerat vilken påvisar just hur genom stigmatisering kan den starke/överlägsne delen i populationen få den lägre stående andelen att känna sig underlägsen och utan framtidsutsikter eller lycka (Zarakol, 2010: 10-11). Den första utfästelsen om dynamiken mellan etablerad och utomstående betonar Zarakol genom Elias uttryck som en generell samhällslig hierarkibildning som kan ske i överlappande interaktioner och relationer på socio-kulturella, fysiska samt ekonomiska plan. Författaren utmanar härmed tidigare forskning och framförallt vetenskapsteoretiskt realistiska uppfattningar inom internationella relationer genom att påvisa de döda vinklar som exempelvis Kenneth Waltz uppfattning har om att stater genom internationell konkurrens tenderar att forma likartade enheter mellan varandra eftersom differentiering och således att stå ut i det anarkiska sammanhanget riskerar statens överlevnad - uppfattningen om att staterna fungerar som självständiga enheter som inte ombesörjs av sociala relationer kritiserar genomgående av Zarakol. De främsta uttrycken som presenteras utmanar alla var för sig gällande och etablerade kunskaper om maktrelationer inom det internationella systemet. Makten är inte likvärdig inom hierarkin, just själva bakgrunden till olikheterna inom hierarkin utser Zarakol som den viktigaste funktion och särdraget i etablerad-utomstående-modellen – någon form av organisering och sammanhållning är det enda som krävs för att maktstrukturer skapas och som både inkluderar som exkluderar parallellt med varandra. Den tredje egenskapen av modellen är att den dominerande grupperingen av en indelning eller organisation kan ge upphov till skamkänslor hos den andra eller dominerade andelen (Zarakol 2010: 14, 58, 59).

Staters beteende kan alltså enligt Zarakol likställas med individers - dock beaktas inte den mänskligt psykologiska fernissan - då de genom sina relationer och *habitus*, vilket förstås som den nationella självbilden med nationens kollektiva erfarenheter inneboende, skapar attityder, åsikter och beteenden. Författaren diskuterar begreppet *habitus* ur sociologen Pierre Bourdieus perspektiv genom likställandet med en nations uppbyggnad och identitet med ett barns utveckling och

socialisering under uppväxten, vilket via Elias exemplifiering av det tyska habitus handlar om att förstå särskilda egenheter i ett nationsbyggande (Zarakol 2010: 102).

Författaren använder sig även av Erving Goffmans definition av stigma som en särskild diskrepans mellan en virtuell och en faktisk (social) självbild. Denna självbild ställs mot en tänkt uppställd gruppering av de ”normala”, dessa definieras som de som inte konnoteras på ett negativt sätt utifrån de särskilda förväntningarna för den givna situationen. Hen bygger sin argumentation om hur individers beteende i de sociologiska studierna går att likställa med hur stater beter sig i sina sociala (således inter- eller transnationella) relationer vilket bär gemensam socialkonstruktivistisk grund med den kritiska diskursanalysens ideationella, relationella och konstitutionella fokus (Zarakol, 2010: 99, Fairclough 2013/2010: 16, 219-222).

2.1.3 Teorier i konflikt ger möjligheter till mellanposition

Det finns vissa konflikter i de grundläggande vetenskapsteoretiska förhållningssätten mellan hur Goffman hantering av stigmatiseringens uppbyggnad med fasta identitetspositioner (för individer) som förblir för all tid låsta. Samtidigt har ju Fairclough genom sin teoribildning påtalat att allting som sker inom den sociala värden äger möjlighet till diskursiva förändringar, inklusive identitetskonstruktioner. Goffman är ju dock en kritisk realist vilket är något som även Fairclough kan förhålla sig till. Zarakol problematiserar inte detta djupare, men erbjuder ändå någon sorts mellanväg där den etablerade men samtidigt utomstående staten kan ta sig an en annan strategi – att idogt blidka hegemoner inom den etablerade gruppen med förhållningen om att inte vara riktigt vara helt etablerad. Samtidigt blir denna kontakt med den etablerade kärnan det som skiljer ut den gentemot de som är ännu mer utomstående, i och med detta ges en sorts mellanposition formen av en grindvakt som kan villkora de övrigas tillträde (Zarakol, 2010: 95-99, 107, 154, 247, 248, Fairclough 2013/2010: 16-17).

3 Metodologi och material

3.1 Kritisk diskursanalys

Jag använder likt Fairclough benämningen metodologi framför endast metod då kritisk diskursanalys ur dennes perspektiv då det är teoretiseringen av undersökningsobjektet som bestämmer vilka metoder som blir relevanta samt att jag som författare till undersökningen både använder mig utav ytterligare teoribildningar jämte den kritiska diskursanalysen – det går inte att tydliggöra en distinktion mellan teori och metod (Fairclough 2013/2010: 222). Hur gör man en kritisk diskursanalys, eller vad krävs egentligen för att analysen skall kunna benämnas som just detta? Fairclough själv undviker att slå fast och befästa en strikt utfästelse om vad som konstituerar innebörden utan istället för att inte begränsa vidare forsknings möjligheter och friheter påvisar en kortare uppställning om vad det inte är. Kritisk diskursanalys är således inte endast en analys av texter, den är istället i någon form en systematiserad tvärvetenskaplig analys av förhållanden mellan diskurs och andra delar av sociala processer. Winther Jörgensen och Phillips framhäver vikten att parallellt med arbete om själva textens egenskaper behandlas även den diskursiva praktikens produktions- och konsumtionsprocesser i textanalysen (se den streckade rutan i figur 1). Dessa processer analyseras följaktligen även i analysen av diskursiv praktik och har sin kärna i hur textförfattares alster har förekommande diskurstyper, genrer och diskurser som grund samt hur mottagarens användande av befintliga diskurstyper i sin konsumtion och tolkning av texten. Fairclough tydliggör vikten av att den kritiska diskursanalysen reduceras till endast ett generellt refererande av diskurs, utan innehåller någon form av systematisk textanalys med dess fokus på själva *textens formella drag* som lingvistiskt skapar genrer och diskurser. Slutligen så är inte den kritiska diskursanalysen inte endast beskrivande utan innehåller även ett normativt förhållningssätt som uttalar de (sociala) problemen ur sina diskursiva aspekter och möjligheter att rätta till eller i alla fall jämka dem (Fairclough 2013/2010: 23, Winther Jörgensen & Phillips, 2000: 72-81).

I den andra upplagan av Norman Faircloughs *Critical Discourse Analysis – The Critical Study of Language* från 2013 ger författaren en metodologisk ingång i hur att ställa upp hur att genomföra en kritisk diskursanalytisk undersökning i sin helhet, den har beskrivits i forskningsdesignsavsnittet i det inledande kapitlet, jag kommer därtill att addera den tredimensionella analysmodell som Fairclough ger i *Discourse and Social Change* från 1992 och som på ett tydligt sätt vägleds genom Winther Jörgensens och Phillips *Diskursanalys som teori och metod* till själva

analysskedet. Uppställningen av de olika faserna och deras delmoment är främst för att ge slutprodukten, alltså den färdiga uppsatsen, en struktur för läsaren/mottagaren och inte nödvändigtvis en strikt steg-för-steg-metod utan möjlighet att avvika från under forskningsprocessen (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 72-26, Bergström & Boréus red. 2005: 308).

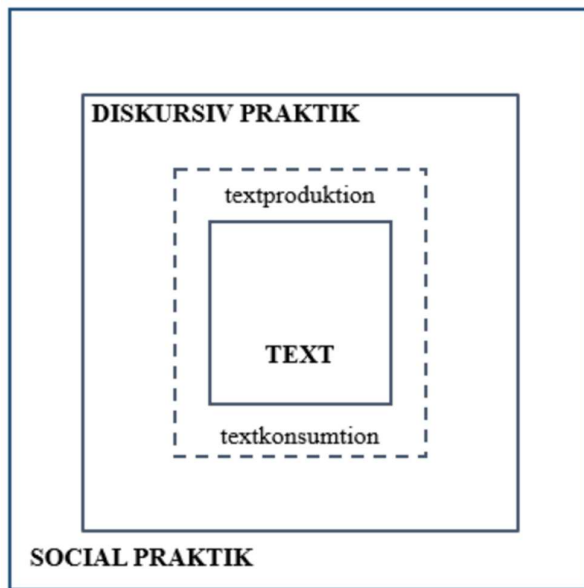
3.2 Faircloughs tredimensionella modell

Den tredimensionella modellen är tillämnad för analyser av samhällens kommunikation där språkbruket utgör kommunicerande. Denna kommunikativa händelse analyseras sedan åtskilt ur perspektiven: textens egenskaper, diskursiva praktiker och social praktik. Det finns gemensamma beröringspunkter mellan textens egenskaper och de diskursiva praktikerna genom textproduktions- och konsumtionsprocesserna vilka hanteras i bägge separata analyssteg varefter dessa kopplas samman i analysen av den sociala praktiken som utgör den kommunikativa händelsen även innehållandes utom-diskursiva element (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 72-76, 80-81, 87).

Det första ramverktyget innebär en systematiserad textanalys där lingvistiska metoder används för att kunna komma in bakom textproduktionen och för analysen av den diskursiva praktiken undersöks materialets struktur, språkbruk samt retorik och materialet angrips utifrån dess intertextualitet – vilket innebär hur texterna adderar till redan befintliga texter – dessutom om möjligt synliggöra de (andra) diskurser som texterna är sammanhängande med i producerandet av ny diskurs (interdiskursivitet).

När den kommunikativa händelsens mottagare tolkar och konsumerar texten använder den sig redan av existerande diskurser utgörs den sociala praktiken på vilka sätt relationer binds samman mellan texten och den diskursiva praktiken. Att upptäcka sambandet mellan språkbruk, den diskursiva praktiken och social praktik är själva essensen av den kritiska diskursanalysen (Winther Jörgensen & Phillips, 2000: 74-76, 87-90, Fairclough, 1992: 232-234).

Både reproduktion och förändring av den kommunikativa händelsen möjliggör följaktligen förändring av diskursiva praktiker. Ifall språkbruket omartikuleras och förs fram på nya sätt ett möjliggörs förändring i diskurserna. Den sociala praktiken innebär undersökandet om diskursens relation till makt, dock är den inte begränsad till just detta - diskurser är inte endast makt, makt är inte enbart diskurs – utan klargörandet av vilka strukturer (sociala och hegemoniska) som skapar den sociala och den diskursiva praktiken samt vilken påverkan dessa har för fortsatt reproduktion och eventuell förändring (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 76-78, Bergström & Boréus red. 2005: 324, Fairclough, 1992: 237, Fairclough 2013/2010: 18, 19).

Figur 1 (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 74).

3.2.1 Textanalys

Själva textanalysen är en central del av den kritiska diskursanalysen, som angivet i undersökningens forskningsdesign ges en tydlig anvisning av Fairclough gällande att en systematisk textanalys skall genomföras, detta angränsar till en slags idealbild – men jag som uppsatsförfattare förstår detta istället som ett obevekligt fundament i ett ramverk som anslås då texten är central form av språket och själva bruket av det. Detta eftersom text skall förstås i en vidare form än endast skriven massa – även tal, inklusive pauser och tonalitet räknas in, tillika rörligt material i form av exempelvis film eller dans införlivas även dessa i textbegreppet (Fairclough 2013/2010: 19-20, Winther Jörgensen & Phillips, 2000: 67, 76). De verktyg för att kunna dekonstruera och analysera själva textens egenskaper och dess lingvistiska uppbyggnad i denna undersökning bygger på den kritiska lingvistikens fokus på syntax och ordval, denna lingvistiska inriktning är nära besläktat och ses som en inriktning ingående i den kritiska diskursanalysen där texters relationer med olika kontexter är vad som behandlas (Bergström & Boréus 2005: 280).

Transitivitet är ett begrepp inom den kritiska lingvistikens som avger valen av perspektiv i en meningsuppbyggnadens satslära eller syntax. För att lyckas kunna komma in bakom konstruktionen av textens uppbyggnad bryts transitivetsbegreppet ned ytterligare i delarna om *process*, *deltagare* och *omständighet*. Processdelen avser identifiera ifall det är en *handling* eller *händelse* som inträffat, där den senare innebär att det inte har varit någon påverkan på en någon annan deltagare. Har det varit någon påverkan på en annan deltagare ses detta som en handling. Handlingar och händelser kan därefter vara verbala, fysiska eller mentala. Det andra fundamentet i transitivitet utgörs av identifieringen av deltagare

där den som handlar är *agent* och den som påverkas av handlingen är antingen mänsklig, vilken anges denna som *mottagare*, eller omänsklig och blir således ett *objekt*. Själva omständigheten är den tredje och avslutande grundstenen är *omständighet* och avser helt enkelt tid- och rumperspektivet, var och när sker någonting. En annan teknik för själva avkodningen av språket eller den kommunikativa händelsen är *transformation* som innebär att utröna ifall det finns några andra sätt att formulera själva texten, ifall det finns det andra perspektiv att beakta, det som eftersträvas är identifiering av processer eller händelseförlopp som är mer befästa eller grundmurade än andra. Vanliga tekniker för att komma åt angreppsvinklarna i texten är exempelvis *nominalisering* vilket innebär att ersätta verb eller adjektiv i meningsskapande syntax med substantiv för att ta bort deltagare (inklusive aktörer) och istället begripliggöra själva kärnan i texten. Ett annat exempel är *passivering* där meningen så att säga vänds, processer innehållande en agent skrivs om till mottagarens fokus, därefter identifieras de fall där agenten helt exkluderas men läsaren (förväntas) förstå andemeningen ändå (Bergström & Boréus 2005: 280-291, Winther Jörgensen & Phillips 2000: 87-90).

Den andra huvudtekniken för den kritiska diskursanalysens textbehandling är identifiera vilket sätt, benämns som *modalitet*, och hur mycket talaren i texten instämmer med själva innehållet. Graden av instämmande benämns som *affinitet*, vilken både reflekterar som understödjer dess auktoritet, det finns flera olika modaliteter exempelvis om sanning. Ett angreppssätt är att finna själva modal verbet för att starta analysen vilket med fördel görs genom att forskaren själv ställer sig fråga ifall mottagaren (både i texten, men även av den som läsaren själv) ges möjligheter eller utrymme att själv tolka texten eller ifall den är fastslagen av utsändaren. Själva produktions- och konsumtionsprocesserna tillhör den diskursiva praktiken enligt den tredimensionella modellen i figur 1, men även detta måste hanteras till del i den isolerade textanalysen (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 87-90).

3.2.2 Analys av diskursiv praktik

Hur skiljer sig då analysen av den diskursiva praktiken gentemot den lingvistiskt inriktade textanalysen ovan? Den diskursiva praktiken utgörs i enligt modellen i figur 1 av produktions-, distributions samt konsumtionsprocesserna, dessa har till del redan hanterats i det föregående avsnittet – vilket har tjänat som ingångar i själva materialet för den vidare analysen i detta avsnitt. Utöver dessa processer identifieras vilka diskurser som gör sig gällande i materialet genom analysen av den diskursiva praktiken - finns det flera diskurser som antingen samverkar eller är i konflikt mellan varandra? Dessa dialektala relationer och de olika diskursers beröringspunkter med eller mellan varandra kan påvisa grad av interdiskursivitet. Analysen innehåller även undersökning av vilka texter som materialets utfästelser bygger på, finns det ett starkt släktskap med andra texter kan exempelvis intertextualitet påvisas – finns det även möjligheter att identifiera en manifest intertextualitet vilket att avslöja det obestridda genom att synliggöra de tysta

föresatser som texten grundas på? (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 78, Fairclough, 1992: 232-234).

3.2.3 Analys av social praktik

Inledningsvis belyses den diskursiva praktikens relationer samt den diskursordning som den är en del av. Därefter kartläggs diskursens sociala matris – vilka relationer mellan de icke-diskursiva och kulturella praktiker, exempelvis de ekonomiska eller institutionella förutsättningar, som finns. Förstärker, reproducerar eller döljer den något? Det är i analysen av den sociala praktiken som vikten av att komplettera Faircloughs tredimensionella modell blir både viktigt då denna inte fullt erbjuder verktyg eller innehåll för den bredare sociala praktiken, vilket även hen bekänner då imperativet om den kritiska diskursanalysens tvärvetenskaplighet bygger på dels att forskningen blir bara så pass relevant som forskarna gör den med sina nya grepp och infallsvinklar. Dels att den kritiska diskursanalysen inte är avsedd för att vara en mall som bara appliceras i given riktning utan ställer krav på intellektuell och vetenskaplig frihet inom det angivna ramverket (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 76, 77, 90).

3.3 Diskursanalytiska utmaningar

Inom diskursanalysen görs inte absoluta sanningsanspråk, utan författaren tolkar subjektivt diskursen som undersöks, och där finns det inte kunskap att nå utanför själva diskursen. Detta överensstämmer med socialkonstruktionismens vetenskapsteoretiska uppfattning; det finns inte objektiva sanningar. För att kunna nå vetenskapligt legitimerad kunskap krävs det stringens i både teori- som metodanvändning. Verkligheten färgas av författarens förförståelse, vilket ställer krav på att jag som uppsatsförfattare på ett tydligt och öppet sätt ska ha reflekterat över min positionering i arbetet för att främja en hög grad av intersubjektivitet. Själva metodens pragmatik, att låta materialet genom de teoretiska perspektiven vägleda vilken metod som bör användas, ger i sig en stor frihet till forskaren som även inbjuds eller till och med påbjuds att införa fler och nya metoder och teorier till forskningsfältet – men detta innebär även utmaningar för forskaren då undersökningen både riskerar att kunna präglas av godtycklighet samt att forskarens egen position och förförståelse kan färga av sig istället för att endast addera nyanser (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 28-30, Fairclough 2013/2010: 19-23).

3.3.1 Egen forskarposition och förförståelse

Jag har själv personlig erfarenhet av Nato i egenskap genom Försvarmaktens verksamhet, där jag har tjänstgjort sedan 2002, numera är specialistofficer och har deltagit i både utlandsinsatser som övningar i Natos regi. Utöver detta har jag även

varit utlandsstationerad i Ungern under sammanlagt åtta års tid där jag över tid tjänstgjorde med kollegor tillhörande olika Nato-länder och understödandet av deras operationsverksamhet. Själva utfallet av ratificeringen av Finlands och Sveriges Nato-ansökningar kommer även detta att i allra högsta grad påverka mitt framtida arbetsförhållande samt servera stora och nya både möjligheter som utmaningar. Detta ger mig en insyn i själva materialet som både kan vara till fördel som att jag förstår innebörd av begrepp och situationer, men även som eventuell nackdel där det finns risk att jag inte ”ser” hela innehållet och risken finns att jag delar de självklarheter som jag har för avsikt att avslöja. Således blir mina operationaliseringar otroligt viktiga där det ställs höga krav på mig för att uppnå en hög intersubjektivitet, samt att det återigen är av stor vikt att jag reflekterar över min egen position över tiden genom arbetets gång (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 28-29).

Jag tillerkänner mig själv till en världsuppfattning där det inte existerar några objektiva sanningar utan sållar mig till vetenskapsteoretiska utgångspunkter om att ”världen” eller förståelsen om denna är konstruerad genom den språkliga förståelsen och de (sociala) konventioner som detta uppbringar som vi människor kan nå gemensamma sammanhang (Bergström & Boréus 2005: 23-33).

3.4 Material och avgränsning

Med undersökningen avser jag i första hand inte hantera samtliga 30 Nato-länders kommunikation gällande ratificeringen av Sveriges (och Finlands) medlemsansökning. I första hand ser jag att de första 28 länderna som i sina respektive parlament beviljat Sverige som allierad hanteras som en enhet genom svenska och av Natos generalsekreterars uttalanden och kommer lägga fokus på hur kommunikationen om Sverige, Nato och den 30:e nationen Turkiet (även den förväntade 29:e nationen Ungern har i skrivande stund ännu ej heller ratificerat) som efter motkrav på ansökningsländerna ingått ett samförståndsavtal för att komma vidare i processen (Regeringen 2).

Nyckeln till att genomföra en ”bra” diskursanalytisk undersökning kommer till att inom en väl identifierad materialavgränsning samt med en god teorihantering metodiskt nästla sig in bakom själva orden och hitta in strukturen för att (förhoppningsvis) lyckas mejsla ur hur diskurser arbetar genom språkbruket i kommunikativa händelser. Detta kan vara att hitta vad som inte sägs, vem ges tillåtelse att tala eller inte tala, hur både ett medvetet eller omedvetet språkbruk kan befästa eller utmana maktpositioner.

Jag har valt ut två texter utfästa på engelska att analysera för denna undersökning, bägge är publicerade via Natos webbplats, är således tillgängliga för allmänheten, och utgörs därmed som förstahandskällor. Utöver dessa skäl motiveras valet av de två texterna med att de bägge är producerade i närtid av varandra, våren till försommaren 2022, men bygger på två olika utgångspunkter – exempelvis är den självklara inkluderingen (av Finland och Sverige) hos den högste politiske företrädaren för Nato motstående förhållningssättet som Natomedlemmen

Turkiet anslår i att behöva villkora de bägge nordeuropeiska länderna för att ens deras ansökningar först skall mottas och därefter antas status som inbjudna (*invitee*) (Bergström & Boréus 2005: 36, 37, Nato 1, Nato 2).

Den första av de två texter som jag valt att använda mig utav för denna undersökning är en transkribering (*as delivered*) av den pressträff som genomfördes med både europaparlamentets ordförande Roberta Metsola och Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg den 28:e januari 2022 med anledning av att den senare för första gången blivit inbjuden till europaparlamentets talmanskonferens (Nato 1). Pressbriefingen genomfördes vid europaparlamentet och texten finns publicerad i Natos mediearkiv på dess hemsida. Uppsatsförfattaren har själv lyssnat på ljudfilen samt sett videouppspelnings, men avser inte att för denna uppsats skall att genomföra en än djupare analys av exempelvis röst- och tonläge, pauser och eventuell artikulering samt intonering. Detta är i sådana fall något som skulle kunna bjuda in till vidare forskning i ett senare skede, men som inte avses att analyseras främst med anledning av utrymmesskäl.

Den andra texten är samförståndsavtalet som Finlands, Sveriges och Turkiets dåvarande utrikesministrar (vid skrivande stund har Ann Linde ersatts av Tobias Billström på den svenska utrikesministerposten efter riksdagsvalet september 2022) (Regeringen 3).

4 Analys

Den första texten utgörs av 1403 ord och dess uppbyggnad består av en kort inledning av Natos generalsekreterare Jens Stoltenberg, därefter ställs av en journalist från den tyska nyhetskanalen ZDF en fråga till europaparlamentets ordförande Roberta Metsola och därefter en huvudfråga kompletterad med följdfråga till Stoltenberg. Respektive mottagare svarar enligt ordningen som frågorna är ställda. Nästa två frågor ställs av den svenska nyhetsbyrån Tidningarnas telegrambyrå, TT, där den första ställs till Natos representant och den andra tillsammans med följdfråga ställs till EU:s representant. Frågorna svaras även denna gång i ordningen som de är ställda i. Den tredje frågeställningen består av två frågor till europaparlamentets ordförande och ställs troligtvis av en georgisk journalist, transkriberingen anger *inaudible* för själva presentationen av frågeställaren – dock använder sig frågeställaren sig av ”we” när det gäller den georgiska befolkningen. Frågorna efterföljs av inledande svar från Metsola och därefter kompletterar Stoltenberg innan pressbriefingen avslutas och de utfrågade tackar för sig (Nato 1).

Den andra texten som är samförståndsavtalet som signerades inför Nato-toppmötet i Madrid den 28:e juni 2022 och som i sin tur innebar att samtliga regeringschefer i Nato antog Finlands och Sveriges formella status som inbjudna till alliansen, dock är det först efter att samtliga 30 länder ratificerat ansökningen som fullvärdigt medlemskap kan erhållas. Samförståndsavtalet är undertecknat av Finlands, Sveriges och Turkiets utrikesministrar och är i sin form till skillnad från generalsekreterarens öppna famn istället villkorande gentemot Finland och Sveriges eventuella medlemskap i alliansen. Texten är uppbyggd på tio paragrafer varav den åttonde bär sju stycken underpunkter där länderna antar ansvar för vidare arbete och utveckling. Dokumentet består totalt av 790 ord (Nato 2).

4.1 Textens egenskaper - analys av deras lingvistiska uppbyggnad

Den pragmatiska inställningen till metodanvändningen blir för det valda materialet en fördel för undersökningens skull då jag till huvudsak kommer att befatta mig med modalitetsfokus och identitetskonstruktioner i den första texten då dess utformning är en transkribering av en pressutfrågning där, även ifall de är inlästa och väl repeterade, talepunkterna är förpackade för ett kortare meningsutbyte. Text nummer två bygger på en väl genomarbetad textmassa som endast avger sig små nyanser varför en än djupare syntaxanalys motiveras.

Utdrag ett ur den första texten är Stoltenbergs svar på ZDF:s frågor:

It is of course for Finland and Sweden to decide whether they would like to apply for membership in NATO or not. But if they decide to apply, Finland and Sweden will be welcomed with open arms to NATO. Finland and Sweden are our closest partners. They are strong and mature democracies, EU members, and we have worked with Finland and Sweden for many, many years. We know that their armed forces meet NATO standards, are interoperable with NATO forces, we train together, we exercise together, and we have also worked together with Finland, Sweden in many different missions and operations. So if they apply, they will be welcomed and I also expect the process to be quick and that they can then join NATO after the formal process has been finalised (Nato 1).

Det är med eftertryck som generalsekreteraren befäster Finland och Sveriges självklara rätt att ansöka om Nato-medlemskap om de så behagar – och det finns fler exempel där sättet, eller modalitet, som sanning anslås. Exempelvis att Finland och Sverige är alliansens närmaste partners, där Stoltenberg säger *våra* istället för exempelvis Nato eller alliansens vilket i sig skulle indikera en hög grad av instämmande av talaren ges ordvalet om det familjära omfamnandet en fullständig affinitet. Vidare befästs och förstärks den höga graden av instämmande från Stoltenberg i utfästelserna om Finlands och Sveriges höga standard, där interoperabiliteten (som innebär i vilken grad som ett annat lands eller organisations tekniska system eller ledningsförhållanden är översättningsbara till den egna och vice versa) samt att de gemensamma insatserna och operationerna som genomförts påvisar att länderna är jämlika med alliansens medlemsländer och att tilliten redan är så hög den kan vara (Nato 1, Winther Jörgensen & Phillips 2000: 87-90).

Det andra utdraget ur den första texten är Metsolas svar på frågan om Moldaviens och Georgiens EU-ansökningsprocessers status för den stundande talmanskonferensen:

Well thank you for this question. This parliament has always welcomed any country that looks to Europe as its home, that that should be the step that is taken. So we were the institution to welcome the application from all three countries. We understand the difficulties, and the challenges, that threats that those countries are under. In fact, we have invited President Maia Sandu to address the European Parliament in a forthcoming plenary session, and she has accepted that invitation. And we are also in constant contact with our Georgian partners and also representatives of the Georgian parliament in order to make sure that when that step happens, that you mentioned, we are ready to make our commitment and this parliament has never shied away from it (Nato 1).

Meningen om ”...att detta parlament alltid har välkomnat de länder som ser Europa som sitt hem och det [egen anm medlemsansökningen] borde vara steget som skall tas” är i passiv form och trots att agenten i form av parlamentet blir imperativet att för europeiska länder borde ett EU-medlemskap vara givet, detta sker dock på EU:s premisser, särskilt då Köpenhamnskriterierna, vilka är till synes oberoende av ett rådande krig i Europa och inte låta dessa ges som förmildrande omständigheter (Nato 1, EU). Trots en hög affinitetsmodalitet finns en tydlig distans mellan europaparlamentets ordförande och de länder som än så länge står på utsidan, att parlamentet förstår de umbäranden som de där länderna genomlider, blir betoningen av sin auktoritet är tydlig om än implicit vilket inte denna sats ger

mottagaren (läsaren eller ansökande land) någon möjlighet att ställas jämbördigt (Winther Jörgensen & Phillips 2000: 89).

Den andra texten, samförståndsavtalet mellan Finland, Sverige och Turkiet är som redan nämnt en produkt av förhandlingar där varje ordval har vägts in för att kunna ge en gemensam utfästelse. Den fjärde punkten i dokumentet ger:

As prospective NATO Allies, Finland and Sweden extend their full support to Türkiye against threats to its national security. To that effect, Finland and Sweden will not provide support to YPG/PYD, and the organisation described as FETÖ in Türkiye. Türkiye also extends its full support to Finland and Sweden against threats to their national security. Finland and Sweden reject and condemn terrorism in all its forms and manifestations, in the strongest terms. Finland and Sweden unambiguously condemn all terrorist organisations perpetrating attacks against Türkiye, and express their deepest solidarity with Türkiye and the families of the victims (Nato 2).

Av de sammanlagt tio paragrafer inklusive tio deluppgifter som samförståndsavtalet består av kan sex uppgifter – uppdelat på fyra paragrafer (1, 2, 3, 9), en deluppgift i den femte paragrafen och tre deluppgifter i den åttonde paragrafen, den första, tredje och den femte – anses vara gemensamma där de tre länderna tillsammans skall genomföra något. Övriga sex paragrafer och deluppgifter tillfaller istället uppgifter för den ena eller andra sidan, men en klar övervikt på uppgifter ställda mot Finland och Sverige. Endast en paragraf, den tionde, samt deluppgiften där även Turkiet ”...*extends its full support to Finland and Sweden against threats to their national security*” tillfaller Turkiet. Deluppgiften är skriven ur perspektivet av - därmed identifieras diskursen om - *kriget mot terrorism* och Turkiet ses som agent för den satsen (Nato 2).

För att diskutera graden av instämmande mellan talare och sats i en mening skriven ur en förhandling kan agenten framträda även om den inte till synes befinner sig själva syntax – textens ambition till att vara neutral gör att läsaren kan ta till sig denna utifrån förhållningen om att textens yttre ges sanningsmodalitet, då tydliggörs att Finlands och Sveriges tidigare förhållningssätt (gentemot Turkiet) varit till Natos och västs nackdel och ansökningsländerna ges en sorts uppläxning. Den inre kärnan ger istället att de bägge prospektiva medlemsländerna vars uppgifter istället blir att blidka Turkiet, och inte Nato i första hand, för att kunna bli inläppta i gemenskapen. Exempelvis ges Sverige 28 uppgifter oftast i form av verb i texten, varav dessa är sex i negativ mening som *will not, against, reject* och *condemn*, fem kan ses som neutrala i form av *have agreed, changing, establish* samt *become*. De 17 återstående uppgifterna ges i ganska vaga termer som *affirm, extend, express...solidarity, confirm, commit* och olika former av *will (be conducted/conduct/take all required steps/address/investigate and interdict/ensure)*. Som modalverb är ”*will*” i sig ganska vagt och ger möjligheter för tolkningar och andra vägar i kontrast till de (explicit) förpliktande modaliteterna som fördömanden ”*condemn*”. För Sveriges del används det totalt sju gånger i texten. Exemplet i ovan stycke där Finland och Sverige ”*will not provide support to YPG/PYD*” eller andra exempel där ansökningsländerna ”*will conduct the fight against terrorism with determination*” eller ”*will address Türkiye’s pending deportation or extradition requests*” eller ”*will ensure... arms exports*”. Även

användandet av ”*commit*” som förekommer fyra gånger för Sveriges del skulle kunna även detta anses vara ganska vagt, hade istället ett mer förpliktande och tvingande uttryck som exempelvis *oblige* eller *require* använts hade uppgiftsställandet fått än större formell tyngd. Likadant är det med uttrycket ”*To that effect*” som även detta skulle ha kunnat vara starkare i form av exempelvis ”*to be enforced*” eller ”*come into force*” (Nato 2, Winther Jörgensen & Phillips 2000: 88-90).

Textanalysen berör ju även den själva produktions- och konsumtionsprocesserna vilket illustrerats i metodkapitlets figur 1, se den streckade rutan, och vad som för läsaren i sin konsumtion av texten initialt kan läsa som ett någorlunda neutralt språkbruk tagit till sig dimensionen om att Turkiet tagit ett stort grepp avseende villkorandet i ansökningsprocessen – texten är framtagen av åtminstone tre länders experter, diplomater och jurister, tillsammans med högt stående politiker och varje formulering har vägts mot faktisk förpliktelse till vara godtagbar politiskt i de tre länderna samt hos Nato. I EU-kopplingen blir Finland och Sverige agenter – i Nato-kopplingen blir Turkiet agent och den motstående som deltagare som påverkas. I och med att samförståndsavtalet ens behöver ingås är ett tecken på att Turkiet är en agent med konsekvensen att Finland och Sverige blir deltagare som påverkas (Bergström och Boréus red. 2005: 283).

Avseende omständigheter gällande samarbetsavtalet är ju tidpunkten är närmast kritisk och sker precis innan själva Nato-toppmötet i Madrid skall till att börja och det har förväntats finskt och svenskt deltagande för att kunna genomföra viktig försvarsplanering inklusive dessa länder av stort strategiskt värde för försvarsalliansen (Nato 2).

4.2 Analys av diskursiv praktik

Den första textens produktions- och distributionsprocesser handlar om de två högsta företrädarna för två stora politiska organisationer, ordföranden för europaparlamentet samt Natos generalsekreterare – bägge är vana talare samt är pålästa avseende både den rådande säkerhetssituationen i närområdet avseende Rysslands brutala och fullskaliga invasion av Ukraina – att dessa höga företrädare ställer sig bredvid varandra även detta något som påtalas som anmärkningsvärt i texten vilket tydliggör att produktions- och distributionsprocesserna präglas av anslaget av enighet (inom väst). Säkerhetssituationen har aktualiserat och intensifierat ämnen gällande fortsatt stöd (humanitärt, ekonomiskt och militärt) till Ukraina, fortsatta sanktioner gentemot Ryssland, det historiska skiftet gällande Finlands och Sveriges eventuella Nato-ansökningar samt eventuellt beslut gällande kandidatlandsstatus för de än så länge utomstående länderna Moldavien och Georgien (samt ett i texten benämnt tredje land). Det är för uppsatsförfattaren okänt huruvida frågorna alternativt att journalisternas namn och tillhörighet har varit anmälda i förhand eller ifall de har varit okända för de bägge talarna. Det är även viktigt att poängtera att Finland och Sverige vid denna tidpunkt ännu ej formellt har ansökt om medlemskap i den Nordatlantiska fördragsorganisationen.

För att återigen titta på de inklippta styckena från den första texten i avsnittet ovan exemplifieras den tydligaste diskursen nämligen den som gäller det åtråvärda västs ställning. Stoltenbergs på förhand inkluderande i Nato-familjen är med grunden i ansökningsländernas självklara status som livskraftiga demokratier, stabila och förtroendeingivande nationer, detta bekräftas implicit av Metsola då detta även skulle innebära ännu tydligare EU-tyngd i den europeiska försvarsdiskursen (Nato 1). Avseende Finland och Sveriges status som högt stående har de kunnat välja att inte behöva ansöka då detta fram till och med intensifieringen av kriget i ett nära grannland (som även det benämns som en nära partner, dock inte allierad) tydliggjort att till och med de etablerade nordeuropeiska länderna kunnat bli utomstående (Zarakol 2010: 242). De andra länderna som behandlas (och ett som knappt behandlas) har inte samma lyx att enkelt kunnat välja efter behag utan pratar om en reell existentiell kamp vilket synliggörs i den tredje frågeställningen. Att Sverige tillsammans med Finland nu faktiskt ansöker om medlemskap i försvarsalliansen Nato med tillägget att Turkiet faktiskt villkorar detta medlemskap borde bygga på konflikter i de gemensamma beröringspunkterna vari de olika diskurserna möts (Nato 1, Fairclough 2013/2010: 485).

Denna totala inkludering av de etablerade och även tillerkända högt inom Europa hierarkiskt stående nationalstaterna ett dialektiskt förhållande till de som hamnar utanför, exkluderingen av Moldavien, Georgien samt den tredje staten (Bosnien-Hercegovina) – inkluderingen kräver rent förhållandemässigt exkludering enligt logiken att vänstersidan inte kan existera utan att det finns en högersida att relatera till (Zarakol 2010: 242-243). Efter Metsolas inledande svar på den tredje frågan svarar Stoltenberg vidare: “...*the brutal invasion of Ukraine demonstrates the need for NATO to provide support for those countries in Europe that are not members of NATO and neither members of the European Union as Moldova and Georgia... And Georgia is a very highly valued partner, and also in close cooperation with the European Union. We are looking into what we can do more to work even closer to our partners in the Eastern part of Europe*” (Nato 1).

Georgien nämns förvisso av Stoltenberg medan hen i stort exkluderar Moldavien ur säkerhetsdiskursen - notera gradskillnaden att Finland och Sverige är “*our closest partners*” medan den ändock omnämnda outsidersn Georgien endast benämns som “...*is a very highly valued partner*”. Stoltenbergs svar avseende Moldavien och Georgien övergår till närmast en förstärkning av stödet till inkluderingen av Finland och Sverige. Metsola förhåller sig till samtliga tre, men med en distans vilket är intressant ur EU:s fortsatta konsolidering av att vara Europa - vilket även hen nämner - vilket fått sig törnar med anledning av skilsmässan från Storbritannien. Krisen, eller kriserna, har ju enligt Metsola lyckats få det annars ganska långsamma och byråkratiska EU att bli aktivt och att med kraft leverera på den globala scenen vad gäller drivandet i ekonomiska sanktioner gentemot Ryssland, koordinering av stödet till Ukraina och en ökad krisberedskap inom unionen (Nato 1). Detta återväcker diskurser om europeisering, vilket sker utan undantag enligt EU:s premisser, och väst - står dessa i konflikt eller i konkurrerande positioner?

En möjlig manifestering av *nesting orientalisms* avseende hierarkier tornar dessutom upp för gruppen av utomstående då (de kristet ortodoxa) länderna

Moldavien och Georgien nämns men inte (det till stor del muslimska) Bosnien-Hercegovina - jag som läsare av Metsolas uttalande förstår inte hans ord som att detta är av avsikt, men samtidigt konstitueras och reproduceras fortfarande både de andra- och utomstående positioner som dessa länder tillerkänts och som de som mottagare i konsumtionsprocessen är väl medvetna om (Nato 1, Bakic-Hayden & Hayden 1993: 4).

Diskursiva praktiker som identifieras i den andra texten har vissa gemensamma beröringspunkter med den första textens identifierade diskurser. Turkiets vilja att både få möjlighet till vapenimport som att ha representation via ombud i EU:s arbete i försvarsfrågor kan till viss del även bekräfta etablerad-utomståendeperspektivet (Nato 2, Zarakol 2010: 6-14, 58, 59).

Där de tre, av totalt tio, inledande paragraferna hanterar generella utfästelser som ger en jämbördighet mellan Finland, Sverige och Turkiet och det proklamerar bekräftelse och efterlevnad av de principer och värderingar som är inskrivna i Washingtontraktatet. Härtill tydliggörs det hur Nato är en allians som bygger på principerna om kollektivt försvar, det odelbara säkerhetsperspektivet samt de gemensamma värderingarna (Nato 2, Nato 3). Själva uttrycket *indivisible security* bär en intertextualitet stämmer ur Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE, där organisationen genom *"The Indivisibility of Euro-Atlantic Security"* från 2010 syftar till att medvetandegöra behovet av den öppna debatten avseende den pan-europeiska säkerheten, då också i förhållande till och tillsammans med euroasiatiska (vilket i sammanhanget torde läsas i ljuset av de franska och ryska ambitionerna att utveckla intressesfärer som ett introducerande av tolkningskonflikter om begreppet) länder och där OSSE utger sig för att vara den självklara arenan för dessa samtal. *"Security in Europe and security of Europe need this [egen anm indivisible security]"* (OSSE).

En fortsättning avseende europeiseringsdiskursen är således de vaga formuleringarna i avtalet om Sveriges status som etablerad och att Turkiet fortfarande "behöver" stödet vilket ses i den sista paragrafen där Turkiet villkorar sin ratificering med att Sverige och Finland även tar det turkiska perspektivet i beaktning i EU:s försvarssammanslutningar och kommittéer (Nato 2).

De demokratiska kärnvärden som delas av både EU och Nato är staters okränkbara suveränitet samt den nationella integriteten, detta fastläs med tydlighet av både Metsola som Stoltenberg och finns tydligt inkluderat i samförståndsavtalets andra paragraf – detta berör fler diskurser som demokratisk diskurs, nationalstatsdiskurs samt även och återigen en säkerhetsdiskurs (Nato 1, Nato 2). Kopplingen mellan vapenexport och att Turkiet inte endast pratar om *"national security"* som att de "gömmar sig bakom" Nato – att det var Turkiets engagemang i Syrien och mot de styrkor som stöddes av flertalet Nato- och EU-länder i kampen mot Islamiska staten som föranledde avslagen till krigsmaterielexporter gentemot Turkiet från svensk del 2019 (ISP).

Motstående att behöva gömma sig bakom försvarsalliansen ställer sig istället Turkiet i främsta ledet vad gäller kriget mot terrorismen i diskursen som gäller detta, som i samförståndsavtalets tredje paragraf benämns som ett nyckelelement för Nato och dess allierade, vilket framförallt syns i de paragrafer som hanterar de inhemska definierade terroristorganisationerna PKK och FETÖ, samt de utländska

YPG/PYD. Tätt sammankopplat till dessa organisationer är de utlämningsärenden som påtalas, men som även till del slås ned av de demokratiska och för EU:s konvention gällande praxis, vilket i stort sett endast ger detta ”krav” ett symboliskt sken som även i det förhandlande produktionsperspektivet måste vara känt hos de turkiska diplomaterna, men även mänskliga rättighets- och demokratidiskurser borde kunna identifieras genom detta. Dessa exempel påvisar ju även att Sverige och Finland har svårt att opponera sig, i alla fall temporärt, gentemot Turkiets hantering av exempelvis kurdiska minoritetsgrupper eller hur landet agerar utom sina gränser inne i Syrien. De bägge EU-länderna har ju sedan länge även fördömt och klassificerat PKK som en terror-organisation (Nato 2, ISP, EU 2022/147).

5 Diskussion

5.1 Social praktik – sammankoppling mellan textanalysen och den diskursiva praktiken

Begreppet gällande *indivisible security*, genomgår för tillfället en transformation – där det tidigare varit väl kopplat till Nato-doktrinen har på senare år länder som vill arbeta utefter intressesfärer tillåtit kunna tolkas annorledes – enligt samförståndsavtalet ställs odelbarhetens regionala säkerhetsfokus och Turkiets ontologiska säkerhet mot varandra. Det är ur det senare perspektivet som de utländska syrisk-kurdiska grupperingarnas hot och därav motaktioner motiveras genom *kampen mot terrorism*-diskursen samtidigt som både Nato som OSSE arbetar för militära avspänningar varpå kärnvärderingarna om nationell integritet och suveränitet tillsammans med demokratiska och diplomatiska lösningar förordas. Kan det vara en *diskursiv förändring* som sker? Fairclough nämner just *kriget mot terrorism*-diskursen som en hybriddiskurs innehållandes militära, diplomatiska samt politisk-ekonomiska delar som många gånger varit själv motsägande. Exempelvis genom uppmuntrandet till fria och öppna samhällen som ställs mot "...the freedom to choose, the requirement to choose freedom" (Nato 1, Nato 2, OSSE, Fairclough 2013/2010: 463, 485). Turkiet har bundit sig hårt till nämnda diskurs, något som tydliggörandet om nyckelsektor samförståndsavtalet påvisar, detta sker dock samtidigt som den motstående diskursen om inkludering i väst och hur EUs roll växer gentemot Nato. Exempelvis när Stoltenberg anslår givandet från Nato-länder till att uppgå till 8 miljarder USD – detta inbegriper många EU-länder, även om den enskilt största givaren inte är europeisk – de bägge ledarna gör anspråk på varandras områden och domäner, exemplifieras genom ett kommande område som blir både tillhörande Nato som EU (Östersjöområdet). Att Natos generalsekreterare gör uppräknningen av värdet i USD och inte i euro är även detta en signal om att Nato fortfarande har styrkan av USA, något som inte EU (ännu) har. Dessa diskurser är i allra högsta grad kreativa och hybridiserade och interdiskursiva (OSSE, Nato 1, Nato 2, Winther Jörgensen & Phillips 2000: 77, 85-92).

Men ur diskurser gällande den *europeiska säkerhetsordningen* eller inkludering i väst blir det istället konstigt att ställa sig i vägen och förhindra Finlands och Sveriges inträde om fullt stöd skall ges då det framförallt är det aggressiva Ryssland som vill införliva mer politisk kontroll över stora delar av (östra) Europa som föranlett det historiska skiftet av från militär alliansfrihet i fred till fullvärdig medlem i den västliga militäralliansen Nato (DS 2022).

Turkiets strategi att spela ut samtliga parter har relativt sett gynnat dem under en lång tid, det finns en *Clash of civilization*-diskurs där Turkiet använder sig av sin status som (mer) västlig i sin region vilket ger ett vinnande koncept då Turkiet som en kraft att förhandla med legitimeras, reproduceras och konstitueras (Zarakol 2010: 85, 247, 249, 251). Turkiet som nation slits dock mellan detta väst och öst, de både allierar sig med och opponerar sig emot väst. Till detta ges exempelvis också att Turkiet själva är närmast besatt av internationell erkänsla, bekräftelse och acceptans innebär Turkiets idoga försök att blidka väst genom exempelvis påvisa att de är kvalitetsfiltret för deras förståelse av vad Nato behöver. Ett illa dolt övermod i stolthetsuppbringande nationalistiska utfästelser, prestigeförlusten för den forne härskaren att behöva underordna sig väst, är dock inte tillräckligt för överbryggandet av skammens insikt om positionen i det internationella systemets hierarki (Zarakol 2010: 6, 7, 14, 105).

Det som skiljer Turkiets position från exempelvis Moldavien, Georgien eller Bosnien-Hercegovina är att de inte kan byta sin andre-identitet, de senare har sina traumatiserade historier men de har inte fallit från en imperieposition vilket möjliggör olika strategier där de faktiskt kan anpassa sig till den etablerade omgivningen eller helt förkasta den. Turkiets forna glans och arvet från det Osmanska rikets geografiska storlek ger dock begränsningar i motsvarande flexibilitet då ett eventuellt totalt anpassande till de etablerades normer och konventioner hamnar i konflikt med sitt eget habitus. Även det geografiska läget av dagens Turkiet ger andra perspektiv än övriga europeiska länder, det är inte endast ur ett metaforiskt perspektiv som läget mellan konstruktionerna öst och väst blir applicerbart och varför det fortfarande är relevant att behöva förhålla sig till andra verkligheter än exempelvis norra Europa (Zarakol 2010: 6, 7, 14, 105). Gäller utfästelserna om att alla länder som ser Europa som sitt hem och därtill uppfyller Köpenhamnskriterierna när nationalistiska och illiberala strömningar påverkar den inkluderande EU/västdiskursen? Hur starkt och stängt får EU-ropa egentligen lov att bli? Är vad som är bäst för väst samma som vad som är bäst för Turkiet? (Nato 1, Zarakol 2010: 248).

Det är ur ovan identifierade diskurser och förklaringar som den ambivalenta strategin att bli den som öppnar eller stänger grinden gentemot väst som har format Turkiets beteende och roll (Zarakol 2010: 107, 154, 247).

5.2 Avslutande diskussion

Behöver den sociala ordningen problemet? Ifall problemet är att Sverige tillsammans med Finland behöver avvakta för att reproducera och konstituera sin etablerade status inom väst är svaret helt enkelt nej. I undersökningen har jag istället identifierat den höga grad av interdiskursivitet mellan (de kreativa) hybriddiskurser gällande vad väst är eller kanske ska vara. Förändringar i diskursiva praktiker som exempelvis gällande den odelbara säkerheten är uttryck för detta. Den förskjutning från kriget mot terrorism-diskursen gentemot en geografiskt styrd säkerhetsdiskurs

inkluderat delar av föregående resonemang om väst har fått Turkiet som förbundit sig hårt till den forna diskursordningen att ompröva sin egen position. Hegemonier innebär förhandlingspositioner som är rörliga, att binda sig alltför hårt kan vara riskabelt – detta kan dock bero på överkompensering av sitt utomstående för att blidka de etablerade. Grindvakspositionen innebär dock att Turkiet behöver förflytta sina positioner med de förändringar som sker för att fortsatt kunna vinna de etablerades uppskattning.

Ifall problemet utgörs av västs ovilja att inkludera forna östländer behöver den sociala ordningen inte problemet – dock innebär det stenhårda villkorandet att de tvingande konventioner samt normer är trovärdiga och utan underliggande diskriminering för att kunna upprätthålla sin legitimitet.

Vad händer med Nato inom Europa ifall EU växer sig starkare – Stoltenbergs distinktion mellan de etablerade och utomstående nationerna innehåller ju bland annat EU-medlemskapet därtill berörs de gemensamma grundläggande demokratiska värderingarna som bägge organisationerna bygger på – borde då exempelvis ett uppfyllande av Köpenhamnskriterierna (eller till och med ett EU-medlemskap) vara ett inträdeskrav för att bli ett europeiskt ansökningsland till Nato? Står Nato för den fysiska säkerheten och - efter en fortsatt europeisering – EU för den ontologiska säkerheten?

5.3 Vidare forskning

Har ett Europeiskt land inte ett EU eller ett Nato-medlemskap hamnar det som utomstående, upptas de endast i en av sammanslutningarna så är de hårdare kraven om EU högre stående än Nato enligt analysen – hur skulle detta kunna appliceras vidare på exempelvis Norge (Nato-medlem) och Österrike (EU-medlem) – finns det ännu tydligare samband mellan hierarkierna och makttilldelningen inom diskurserna så som använts i undersökningen?

Är det en diskursiv förändring som sker avseende begreppet odelbar säkerhet? Fortsatt forskning inom detta är av högsta relevans och intresse.

6 Referenser

- Adler-Nissen, Rebecca, 2017. "Are we 'Lazy Greeks' or 'Nazi Germans'?" Negotiating International Hierarchies in the Euro Crisis" i Ayse Zarakol (red.) *Hierarchies in World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 245-246.
- Bakic-Hayden, Milica & Robert Hayden, 1995. "Nesting Orientalisms: The case of Former Yugoslavia", *Slavic Review*. 54 (4):917-931 JSTOR Journals. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.jstor-org.ludwig.lub.lu.se/stable/2501399> Hämtdatum: 2022-11-24.
- Bergström, Göran & Kristina Boréus (red), 2005. *Textens medning och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Ds 2015:39 Samförståndsavtal med Nato om värdlandsstöd. Försvarsdepartementets promemoria.
- Ds 2022:24 Promemorian Sveriges medlemskap i Nato. Utrikesdepartementets promemoria.
- EU = EU Kommissionens webbplats, Köpenhamnskriterierna. [Elektronisk] Tillgänglig: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/accession-criteria_en Hämtdatum: 2023-01-03.
- EU 2022/147 = Europeiska unionens råd, 2022. "Rådets genomförandeförordning EU 2022/147". Bryssel: Europeiska unionens råd.
- Fairclough, Norman, 1992. *Discourse and social change*. Cambridge: Polity.
- Fairclough, Norman, 2013 [2010]. *Critical Discourse Analysis – The Critical Study of Language*. Andra upplagan. New York: Routledge.
- ISP = Inspektionen för strategiska produkter, ISPs webbplats, Svensk krigsmaterielexport till Turkiet. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://isp.se/nyheter/svensk-krigsmaterielexport-till-turkiet/>. Hämtdatum: 2023-01-03.
- Nato 1 = Natos webbplats, Presskonferens med Roberta Metsola och Jens Stoltenberg. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.nato.int/cps/fr/natohq/opinions_194909.htm#:~:text=Finland%20and%20Sweden%20are%20our,armed%20forces%20meet%20NATO%20standards. Hämtdatum: 2023-01-03.
- Nato 2 = Natos webbplats, Samförståndsavtal mellan Finland, Sverige och Turkiet. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2022/6/pdf/220628-trilat-memo.pdf. Hämtdatum: 2023-01-03.
- Nato 3 = Natos webbplats, Washingtontraktatet. [Elektronisk] Tillgänglig: https://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm. Hämtdatum: 2023-01-03.

- OSSE = Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSEs webbplats, “The Indivisibility of Euro-Atlantic Security 4 February 2010”. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.osce.org/files/f/documents/5/f/41452.pdf>. Hämtdatum 2023-01-03.
- Pagden, Anthony, 1993. *European Encounters With The New World: From Renaissance to Romanticism*. New Haven: Yale Univ. Press.
- Regeringen 1 = regeringens webbplats, Magdalena Andersson Regeringsförklaringen 2021, riksdagen, den 30 november 2021. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/tal/2021/11/regeringsforklaringen-den-30-november-2021/>. Hämtdatum: 2023-01-03.
- Regeringen 2 = regeringens webbplats, Sveriges väg in i Nato. [Eöelektronisk] Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/sverige-och-nato/sveriges-vag-in-i-nato/>. Hämtdatum: 2023-01-03.
- Regeringen 3 = regeringens webbplats, Utrikesminister Tobias Billström besöker Turkiet. [Elektronisk] Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/12/utrikesminister-tobias-billstrom-besoker-turkiet/>. Hämtdatum: 2023-01-03.
- Skr 2020/21:114: Strategisk exportkontroll 2020 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.
- Suzuki, Shogo, 2017. “‘Delinquent Gangs’ in the International System hierarchy” i Ayse Zarakol (red.) *Hierarchies in World Politics*. Cambridge: Cambridge University Press, s 275.
- Teorell, Jan & Torsten Svensson, 2007. *Att fråga och att svara - Samhällsvetenskaplig metod* Malmö: Liber
- Todorova, Maria, 2009. *Imagining the Balkans – Updated Edition*. New York: Oxford University Press
- Winther Jörgensen, Marianne & Louise Phillips, 2000. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur
- Zarakol, Ayse 2011. *After Defeat – How the East Learned to Live with the West*. Cambridge: Cambridge University Press.